

Clauzele abuzive – particularități în procedura contestației la executare

Abusive clauses – particularities in challenge to enforcement proceedings

Asist. univ. dr. **Cătălin LUNGĂNAȘU***
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

Challenge proceedings where claimants seek the annulment of abusive clauses contained in the contract that represents the enforceable title present some particularities that derive from both European law but also from the latest amendments brought to the Romanian procedural code. These issue together with specific elements characteristic to abusive clauses are the object of the present study.

Keywords: challenge to enforcement proceedings; abusive clauses; admissibility; enforceable title.

Rezumat

Invocarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale în cadrul procedurii contestației la executare prezintă particularități în raport de normele europene, dar și în contextul ultimelor modificări ale Codului de procedură civilă. Aceste aspecte și elementele specifice clauzelor abuzive constituie obiectul prezentului studiu.

Cuvinte-cheie: contestația la executare, clauze abuzive, admisibilitate, titlu executoriu.

1. Clauzele abuzive – noțiuni generale

Dreptul comun în materia clauzelor abuzive este reprezentat de Legea nr. 193/2000¹ privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, unde se menționează principiile raporturilor contractuale între profesioniști și consumatori. Astfel, în cuprinsul art. 1 din actul normativ amintit se prevede că «(1) Orice contract încheiat între profesioniști² și consumatori³ pentru vânzarea de bunuri sau prestarea de servicii va cuprinde clauze contractuale clare, fără echivoc, pentru înțelegerea cărora nu sunt necesare cunoștințe de specialitate. (2) În caz de dubiu asupra interpretării unor clauze contractuale, acestea vor fi interpretate în favoarea consumatorului. (3) Se interzice profesioniștilor stipularea de clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii».

Dispozițiile Legii nr. 193/2000 sunt detaliate nu doar în ceea ce privește definirea unor concepte utilizate, cum ar fi sfera raporturilor contractuale cărora li se aplică sau subiectele de drept avute în

* catalinlunganasu@yahoo.com.

¹ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 543/03.08.2012, cu modificările și completările ulterioare, prin care sunt transpuse prevederile Directivei Consiliului 93/13/CEE din 05.04.1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 95 din 21.04.1993.

² Deși art. 3 alin. (2) și alin. (3) C. civ. conturează de la bun început conținutul noțiunii de profesionist, probabil pentru clarificarea exactă a domeniului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 193/2000, legiuitorul a înțeles a oferi o definiție oficială, sens în care art. 2 alin. (2) din actul normativ amintit prevede că «prin profesionist se înțelege orice persoană fizică sau juridică autorizată care, în temeiul unui contract care intră sub incidența prezentei legi, acționează în cadrul activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale, precum și orice persoană care acționează în același scop în numele sau pe seama acesteia».

³ Noțiunea de „consumator” este explicată în mod oficial în cuprinsul art. 2 alin. (1) din Legea nr. 193/2000, unde se arată că «prin consumator se înțelege orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații care, în temeiul unui contract care intră sub incidența prezentei legi, acționează în scopuri din afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale».

vedere, ci cuprind chiar și o listă exemplificativă⁴ a prevederilor contractuale considerate ca fiind abuzive. Cu toate acestea, legiuitorul este evaziv în ceea ce privește sancțiunea de drept material care intervine în cazul în care se observă caracterul abuziv al unei clauze contractuale, combinând practic mai multe instituții juridice. Astfel, în art. 6 din Legea nr. 193/2000 este menționat că „nu vor produce efecte asupra consumatorului” acele clauze care vor fi constatate a fi abuzive, contractul continuând numai cu acordul consumatorului și doar dacă, după *eliminarea* respectivelor clauze, raportul juridic mai poate continua. De aici ar rezulta un efect similar celui produs de nulitatea parțială, potrivit art. 1254 alin. (1) coroborat cu art. 1255 alin. (1) și alin. (2) C. civ.

Totuși, în cuprinsul art. 7 din Legea nr. 193/2000 legiuitorul face referire la o altă instituție juridică, menționând că «în măsura în care contractul nu își mai poate produce efectele după înlăturarea clauzelor considerate abuzive, consumatorul este îndreptățit să ceară *rezilierea* contractului, putând solicita, după caz, și daune-interese». Or, rezilierea este o sancțiune de drept civil distinctă de nulitate, intervenind în cazul neexecutării, de regulă culpabile, a unui contract sinalagmatic cu executare succesivă, constând în încetarea efectelor contractului numai pentru viitor⁵. Mai mult, având în vedere dispozițiile art. 1549 alin. (1) și alin. (3), precum și art. 1554 alin. (3) C. civ., se observă nu doar caracterul sinalagmatic al contractului în care poate interveni sancțiunea rezilierii, dar și împrejurarea că numai creditorul poate recurge la acest remediu, fiind singurul îndreptățit să invoce rezilierea contractului, nici debitorul și nici eventual judecătorul neavând acest drept⁶. Ipoteza aceasta ar putea fi aplicată în cazul clauzelor abuzive din anumite contracte sinalagmatice încheiate de consumatori cu profesioniști (cum ar fi un contract de antrepriză, un contract de asistență juridică etc.) unde, cel puțin una dintre părți, își asumă o obligație cu executare succesivă⁷. În schimb, contractul de credit (fiind un împrumut de consumație) nu este un contract sinalagmatic, ci unul unilateral⁸, obligațiile fiind numai în sarcina debitorului împrumutat de a restitui suma de bani sau bunurile împrumutate (fungibile și consumtibile), împreună cu accesoriile prevăzute. Chiar dacă se acceptă⁹ că, inclusiv în această situație ar putea interveni rezilierea contractului în condițiile dreptului comun, trebuie totuși observat că această sancțiune este atrasă de neexecutarea culpabilă a obligațiilor de către împrumutat (debitor), evident că numai ca urmare a manifestării de voință în acest sens al împrumutătorului (creditor)¹⁰. Ca atare, în toate ipotezele, creditorul este cel îndreptățit a solicita rezilierea contractului, iar nu debitorul, așa cum prevede art. 7 din Legea nr. 193/2000.

Noi apreciem că textul de lege menționat mai sus cuprinde o nepermisă confuzie între instituția nulității și cea a rezilierii, în realitate „rezilierea” despre care face vorbire art. 7 din Legea nr. 193/2000 este numai un efect al nulității sub forma desființării actului juridic analizat. Neconcordanța este cu atât mai evidentă cu cât rezilierea produce efecte numai pentru viitor potrivit art. 1554 alin. (3) C. civ., or din cuprinsul art. 7 din Legea nr. 193/2000 înțelegem că, în concret, se pune problema desființării retroactive a contractului, identic dispoziției prevăzute de art. 1254 alin. (1) C. civ. Mai mult, norma cuprinsă în art. 7 din Legea nr. 193/2000 este inexactă prin referirea la sancțiunea rezilierii și dintr-un alt motiv: nulitatea intervine pentru cauze existente la data încheierii contractului, chiar de la acel moment fiind încălcate

⁴ A se vedea Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 30.04.2014 pronunțată în cauza C-26/13, A. Kásler împotriva OTP Jelzálogbank Zrt, disponibilă la adresa:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=151524&doclang=RO>.

⁵ G. Boroi, C. A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 240.

⁶ A se vedea, în acest sens, L. Pop, I. F. Popa, S. I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 283.

⁷ Se observă astfel că, în atare situație, contractul va putea fi apreciat ca având executare succesivă chiar și atunci când cel puțin obligația uneia dintre părți presupune prestații întinse pe o anumită perioadă de timp, *Idem*, p. 85.

⁸ G. Boroi, C. A. Angheliescu, *op. cit.*, p. 111.

⁹ F. Moțiu, *Contractele speciale în Noul Cod civil*, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 299.

¹⁰ Menționăm cu această ocazie că, în practică, în cazul neexecutării obligației împrumutatului de restituire a împrumutului potrivit ratelor și scadențelor prevăzute în contractul de credit, împrumutătorul recurge la remediul prevăzut de art. 1417 alin. (3) și de art. 1418 C. civ., sens în care va fi declarată exigibilitatea anticipată a întregii creanțe ca urmare a decăderii împrumutatului (debitor) din beneficiul termenelor de restituire a împrumutului.

dispozițiile legale cerute pentru perfectarea valabilă a actului juridic, în timp ce rezilierea este atrasă de o cauză ulterioară încheierii contractului, avându-și originea în neexecutarea, de regulă culpabilă, a obligației corelative a părții cocontractante. Astfel, în cazul împrumutătorului se poate înțelege invocarea rezilierii dacă debitorul împrumutat nu își execută obligația de restituire, în schimb, în cazul debitorului, acesta nici nu ar avea ce anume neexecutare să invoce, din moment ce creditorul nu mai are, teoretic, vreo obligație față de acesta. Practic, criticarea clauzelor abuzive nu privește eventuala neexecutare culpabilă a contractului, ci însăși încheierea sa nevalabilă, prin încălcarea condițiilor de validitate ale contractului chiar la momentul perfectării acestuia¹¹.

În raport de cele de mai sus, apreciem regretabilă referirea făcută în cuprinsul art. 7 din Legea nr. 193/2000 la instituția rezilierii, în condițiile în care, în opinia noastră, este limpede că sancțiunea ce intervine pentru asemenea situații este nulitatea clauzelor abuzive. De altfel, art. 12 alin. (4) din Legea nr. 193/2000 prevede că «dispozițiile alin. (1)-(3) nu aduc atingere dreptului consumatorului căruia i se opune un contract de adeziune ce conține clauze abuzive de a invoca nulitatea clauzei pe cale de acțiune ori pe cale de excepție, în condițiile legii» Astfel, suplimentar față de procedura prevăzută de art. 12 alin. (1)-(3) din Legea nr. 193/2000, consumatorul poate invoca, direct și personal, nulitatea clauzei abuzive. Drept urmare, prin intermediul acestei prevederi legale, observăm că legiuitorul apreciază clauzele abuzive ca fiind o încălcare a condițiilor cerute de lege pentru încheierea în mod valabil a contractului între profesionist și consumator, sancționând această conduită cu nulitatea clauzei abuzive.

În ceea ce privește tipul nulității care intervine, respectiv dacă suntem în prezența unei nulități relative sau, dimpotrivă, absolute, art. 1252 C. civ. ar trimite la concluzia unei nulități relative, dat fiind faptul că natura nulității nu este determinată și nici nu reiese în chip neîndoielnic din lege că dispozițiile astfel instituite ar ocroti un interes general, fiind ocrotit astfel interesul consumatorului. Opinia aceasta a fost susținută inclusiv de o parte a literaturii de specialitate¹². Totuși, noi nu vom adera la această calificare a naturii juridice a nulității clauzelor abuzive, considerând că sancțiunea ce intervine este nulitatea absolută, având în vedere următoarele argumente: în primul rând, Curtea de Justiție a Uniunii Europene¹³ a menționat că, atunci când apreciază o clauză contractuală ca fiind abuzivă, *instanța națională este obligată să nu o aplice*, cu excepția situației în care consumatorul se opune. Mai mult, se arată în aceeași hotărâre că, în cazurile în care instanța națională are competența, conform normelor de procedură interne, de *a anula din oficiu o clauză contrară ordinii publice sau unei dispoziții legale obligatorii* al cărei conținut justifică sancțiunea respectivă, de asemenea instanța va trebui să anuleze din oficiu o clauză contractuală al cărei caracter abuziv l-a constatat în raport cu criteriile stabilite în Directivă¹⁴.

De aici rezultă că instanța este ținută a invoca în mod obligatoriu caracterul abuziv al unei clauze contractuale, împrejurare care se circumscrie regimului juridic al nulității absolute, potrivit art. 1247 alin.

¹¹ Unii autori au argumentat în favoarea sancțiunii nulității actelor adiționale încheiate la contractele de credit în aplicarea prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 care urmărea remedierea contractelor de credit în desfășurare în vederea eliminării clauzelor abuzive. S-a argumentat că instituțiile bancare au smuls consimțământul consumatorului prin dol în momentul în care a reprezentat în mod fals întinderea obligațiilor contractuale sau au omis aceste aspecte. A se vedea, în acest sens, Raul Miron, *The consent vice in addendums to bank consumer contracts enforcing the dispositions of emergency ordinance 50/2010* în *Curentul Juridic*, anul XXII, nr. 3/2019, pp. 66-75.

¹² N. Popescu, *Clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori* în *Revista de Drept comercial*, nr. 2/2005, p. 47; A.M.L. Zaharia, *Clauzele abuzive în contractele încheiate de consumatori*, în *Revista „Forumul Judecătorilor”* nr. 3/2009, p. 67 și A.J. Goicovici, *Creditele pentru consum și investiții imobiliare. Comentarii și explicații*, Editura C.H. Beck, București, 2014, p. 128.

¹³ Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 04.06.2009 pronunțată în cauza C-243/08, Pannon GSM Zrt. împotriva Erzsébet Sustikné Györfi, disponibilă la adresa: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=74812&pagelIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2914284>.

Pentru o explicație a principiului supremației dreptului european din perspectiva reglementării constituționale naționale a se vedea N. Ploșteanu, R. Miron, *Supremacy of European Law and possible judicial remedies in regard to the issue of Romanias Accession to the Schengen Area*, în *Curentul Juridic*, anul XVII, nr. 1/2014, pp. 13-25.

¹⁴ Aici este avută în vedere Directiva Consiliului 93/13/CEE din 05.04.1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* nr. L 95 din 21.04.1993.

(3) C. civ., fiind teza diametral opusă regimului nulității relative, unde instanța nu are această prerogativă, astfel cum prevede art. 1248 alin. (3) C. civ. De asemenea, se observă că Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene¹⁵ asimilează anularea de către instanța națională a clauzei contractuale cu caracter abuziv cu condițiile în care aceeași instanță are competența anulării din oficiu a unei clauze contrare ordinii publice. Din această împrejurare rezultă că, în viziunea Curții de Justiție a Uniunii Europene, clauzele abuzive au un caracter contrar ordinii publice, motiv pentru care interesul ocrotit este unul general. Drept urmare, regimul juridic astfel trasat se încadrează în specificul nulității absolute, potrivit art. 1247 alin. (1) C. civ.

De altfel, și practica Înaltei Curți de Casație și Justiție¹⁶ este în același sens, reținându-se că „finalitatea constatării caracterului abuziv al unor clauze este echivalentă cu *constatarea nulității absolute* a acestora, astfel încât, în mod corect, instanța de fond a dat eficiență principiului potrivit căruia *quod nullum est, nullum producit effectum*, dispunând just restituirea prestațiilor/sumelor încasate cu titlu de comision de risc”. În același sens s-a exprimat și o parte a literaturii de specialitate¹⁷, observându-se că, în concret, sancțiunea care intervine în ipoteza constatării caracterului abuziv al unei clauze contractuale este nulitatea absolută, nicidecum nulitatea relativă.

În plus față de acestea, găsim util a menționa că, fiind identificată nulitatea absolută drept coerciția ce se manifestă în cazul observării caracterului abuziv al clauzelor contractuale, în mod corespunzător va fi aplicabil întregul regim juridic al acestei instituții juridice, inclusiv sub aspectul imprescriptibilității extinctive a dreptului de a invoca, pe cale de acțiune sau de excepție, nulitatea absolută.

2. Regimul juridic al nulității absolute în cadrul contestației la executare

Având în vedere că inserarea în cuprinsul contractului încheiat între profesionist și consumator a unor clauze abuzive este sancționată cu nulitatea absolută a respectivelor prevederi contractuale, rezultă că, de principiu, regimul juridic al nulității actului juridic ce reprezintă titlul executoriu ar fi aplicabil în mod corespunzător, cu precădere în materia nulității absolute. Or, în procedura execuțională, nulitatea absolută a actului juridic pus în executare silită aduce în discuție cel puțin două aspecte controversate, după cum vom observa în rândurile ce urmează. Premisa de la care pornește întreaga analiză este aceeași, respectiv ipoteza existenței unei executări silite întemeiate pe un titlu executoriu, altul decât o hotărâre judecătorească sau arbitrală, cu privire la care nu este prevăzută o cale procesuală în vederea desființării sale, fiind îndeplinite cerințele de admisibilitate cuprinse în art. 713 alin. (2) C. pr. civ. în ceea ce privește posibilitatea de invocare a motivelor de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu.

Prima controversă este dată de prevederile art. 1249 alin. (1) C. civ. potrivit cărora «dacă prin lege nu se prevede altfel, nulitatea absolută poate fi invocată oricând, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție». Acest element al regimului juridic specific nulității absolute reprezentat de imprescriptibilitatea extinctivă a dreptului de a invoca nulitatea absolută, atât pe cale de acțiune, cât și pe cale de excepție vine în contradicție cu termenele prevăzute pentru formularea contestației la executare, chiar dacă, în condițiile art. 713 alin. (2) C. pr. civ., o asemenea apărare întemeiată pe nulitatea absolută (parțială sau totală) a titlului executoriu este admisibilă și compatibilă cu mijlocul procesual în discuție. În concret, art. 713 alin. (2) C. pr. civ. permite formularea pe cale de contestație la executare inclusiv a motivelor referitoare la fondul dreptului cuprins în actul juridic pus în executare (sub rezerva inexistenței vreunei căi procesuale pentru desființarea acestuia), iar în rândul acestor motive putem identifica indiscutabil și nulitatea

¹⁵ Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 04.06.2009 pronunțată în cauza C-243/08, Pannon GSM Zrt. împotriva Erzsébet Sustikné Gyórfi, *citată supra*.

¹⁶ Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția a II-a civilă, decizia nr. 992/2014, disponibilă la adresa: <https://legeaz.net/spete-civil-iccj-2014/decizia-992-2014>.

¹⁷ L. Mihali-Viorescu, *Clauzele abuzive în contractele de credit*, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 119 și N. H. Țiț, *Posibilitatea invocării pe calea contestației la executare a caracterului abuziv al clauzelor cuprinse în contractul încheiat între creditor și debitor și care, potrivit legii, constituie titlu executoriu în E. Oprina, V. Bozeșan (coord.), *Executarea silită – dificultăți și soluții practice*, vol. 1, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 415.*

absolută. În schimb, art. 715 alin. (1) C. pr. civ. instituie un termen de decădere de 15 zile pentru promovarea contestației la executare, termen care începe a curge de la momente anume prevăzute de legiuitor în pct. 3 al acestui text de lege, în funcție de modalitatea de executare silită.

Literatura de specialitate¹⁸ apreciază în mod corect că, deși cauza de nulitate absolută poate fi invocată oricând pe cale de acțiune, în ipoteza în care aceasta este formulată pe calea contestației la executare, va urma termenul impus de art. 715 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ., respectiv termenul de 15 zile de la data la care debitorul care contestă executarea însăși a primit încheierea de încuviințare a executării silită sau somația ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviințare a executării și nici somația ori executarea se realizează fără somație. Apreciem corectă această soluție în condițiile în care, în opinia noastră¹⁹, dispozițiile privitoare la contestația la executare, inclusiv sub aspectul termenului de formulare a acesteia, constituie drept special în raport de dispozițiile generale cuprinse în Codul civil, cum este cazul de față. Drept urmare, se va aplica în mod prioritar norma specială și derogatorie referitoare la mijlocul procesual al contestației la executare, în condițiile în care, de regulă, formularea unei acțiuni civile de drept comun nu este limitată în timp prin norme procesuale, ci prin norme de drept material, sub forma prescripției extinctive a dreptului material la acțiune sau al decăderii.

Pe de altă parte, nu trebuie omisă împrejurarea că termenul de formulare a contestației la executare nu doar că este instituit printr-o normă specială, derogatorie, dar acesta este privitor exclusiv la aspecte procedurale, fiind limitat la instituția contestației la executare. Or, nulitatea absolută a actului juridic civil nu poate fi invocată numai pe cale de contestație la executare, ci și prin intermediul unei acțiuni de drept comun. De altfel, posibilitatea coexistenței a două litigii privitoare la nulitatea actului (ca acțiune de drept comun și contestație la executare) este deplin aplicabilă și în materia clauzelor abuzive. Se arată că²⁰ obligația părții interesate de a invoca nulitățile absolute de fond ale actului juridic constatat prin titlul executoriu în interiorul termenului de formulare a contestației la executare nu contravine posibilității celui interesat de a invoca oricând nulitatea absolută a actului juridic deoarece decăderea din dreptul de a invoca respectivele cauze de nulitate absolută nu constituie o piedică pentru ca partea să promoveze o acțiune în nulitate pe calea dreptului comun. Mai mult, tocmai pentru asemenea ipoteze, art. 638 alin. (2) C. pr. civ. prevede posibilitatea suspendării executării silită până la soluționarea acțiunii de drept comun în declararea nulității absolute, fiind aplicabile prevederile art. 719 C. pr. civ. similar contestației la executare.

Astfel, doctrina concluzionează că²¹ nu se poate face abstracție de calea procesuală aleasă de parte pentru invocarea nulității absolute, deci și a clauzelor abuzive. Astfel, nu este negat dreptul persoanei interesate a invoca oricând cauzele de nulitate absolută, dar numai pe calea unei acțiuni de drept comun care vizează, în principal, tocmai constatarea acestei nulități. În schimb, atunci când partea interesată recurge la o altă cale procesuală, cum ar fi contestația la executare, va trebui să se supună reglementărilor speciale aplicabile acesteia, inclusiv sub aspectul termenului de exercitare a acestei căi de atac.

De altfel, explicația oferită²² este cât se poate de convingătoare în condițiile în care, în această ipoteză, capătul principal de cerere nici nu privește nulitatea absolută a clauzelor contractuale (actul

¹⁸ M. Dinu, R. Stanciu, *Executarea silită în Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 317 și urm.

¹⁹ C. Lungănașu, *Contestația la executare. Instituție fundamentală a dreptului procesual civil*, Editura C.H. Beck, București, 2019, p. 359 și urm.

²⁰ G. Boroi (coordonator), *Noul Cod de procedură civilă – Comentariu pe articole*, vol. II (art. 456-1134), ed. a 2-a rev. și adăug., Editura Hamangiu, București, 2016, p. 502; G. Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ed. a 2-a, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 1036 și urm.

²¹ E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 408 și urm., I. Păsculeț, *Contestația prin care se invocă apărări de fond împotriva titlului executoriu – contestație la titlu sau contestație la executare propriu-zisă în E. Oprina, V. Bozeșan (coord.), Executarea silită – dificultăți și soluții practice*, vol. 2, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 410.

²² I. Păsculeț, *Contestația prin care se invocă...*, op. cit., p. 410.

juridic ce reprezintă titlul executoriu), ci tocmai anularea executării silită. În plus, dat fiind faptul că art. 713 alin. (2) și art. 715 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ. nu disting sub aspectul cauzelor de nulitate care pot fi invocate pe calea contestației la executare, rezultă că mijlocul procesual și termenul de invocare trebuie să fie aceleași²³, ipotetic chiar și în cazul invocării caracterului abuziv al clauzelor contractuale. Ca atare, în mod just se menționează²⁴ că acceptarea unei concluzii diferite, în sensul că invocarea unor cauze de nulitate absolută a titlului executoriu ar fi de natură a prelungi la infinit termenul pentru formularea acesteia, ar conduce evident la ocolirea voinței legiuitorului de a stabili termene scurte pentru promovarea unei contestații la executare, asigurându-se astfel celeritatea întregii proceduri execuționale.

A doua controversă ce rezultă din regimul juridic al nulității absolute aplicabile și clauzelor abuzive își are originea în dispoziția cuprinsă în art. 1247 alin. (3) C. civ., potrivit căreia «instanța este obligată să invoce din oficiu nulitatea absolută». În această privință, în literatura de specialitate²⁵ s-a apreciat că „instanța de executare nu este ținută de termenul de exercitare a contestației la executare, astfel încât ea poate invoca din oficiu, oricând în cursul judecății în primă instanță, nulitatea absolută, atât cea a actelor de executare, cât și pe cea referitoare la actul juridic constat prin titlul executoriu, atunci când apărările de fond sunt admisibile în cadrul contestației la executare, potrivit legii”. Desigur că instanța nu este ținută a invoca nulitatea absolută a actului juridic pus în executare în termenul prevăzut de art. 715 alin. (1) C. pr. civ., având posibilitatea de a-și îndeplini obligația de invocare a nulității absolute oricând în cursul judecății în prima instanță. Totuși, opinia redată mai sus, în lipsa unor precizări esențiale, poate conduce la concluzii eronate, motiv pentru care apreciem util a detalia ipoteza în care instanța poate, efectiv, oricând în cursul judecății în primă instanță a invoca din oficiu nulitatea absolută a actului juridic pus în executare.

În mod corect, ipoteza a fost preluată în literatura de specialitate²⁶, fiindu-i aduse observațiile necesare. Vom reține și noi că, în primul rând, invocarea din oficiu de către instanță a unei cauze de nulitate absolută trebuie circumscrisă exclusiv aceleiași forme a contestației la executarea propriu-zisă, nefiind permis ca, de exemplu, în cadrul contestației împotriva unui anumit act distinct de executare silită să se invoce de către instanță din oficiu respectiva cauză de nulitate absolută. Explicația este cât se poate de evidentă în condițiile în care apărările privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, în acord cu dispozițiile art. 713 alin. (2) C. pr. civ., pot fi formulate numai pe calea unei contestații la executare propriu-zise îndreptate împotriva executării silită înseși, iar nu doar împotriva unor acte de executare silită subsecvente. Instanța de executare își poate exercita rolul activ impus de art. 1247 alin. (3) C. civ. numai în interiorul unui cadru procesual deschis de contestator, fără a exista o altă posibilitate procedurală de a acționa din oficiu. Drept urmare, nici instanța de executare nu va putea acționa în alte limite procedurale decât cele prevăzute de lege.

Pe cale de consecință, se arată că²⁷ este necesar ca debitorul să fi formulat contestația la executare propriu-zisă în termenul legal deoarece o contestație tardivă echivalează, în final, cu inexistența acesteia, motiv pentru care nici instanța din oficiu nu ar putea acționa în lipsa unui cadru procesual regulat format. În schimb, instanța nu este ținută de termenul prevăzut de lege pentru ca debitorul să formuleze contestația la executare, fiind suficientă deschiderea cadrului procesual în care să fie îndeplinită și obligația prevăzută de art. 1247 alin. (3) C. civ. Drept urmare, instanța de executare va putea invoca din oficiu, oricând în cursul judecății în primă instanță nulitatea absolută, cu condiția de a fi admisibile apărările de fond în cadrul contestației la executare, potrivit legii²⁸.

²³ E. Oprina, *Problematika apărărilor de fond în cadrul contestației la executare* în E. Oprina, V. Bozeșan (coord.), *op. cit.*, vol. 1, p. 409.

²⁴ I. Păsculeț, *Contestația prin care se invocă...*, *op. cit.*, p. 410.

²⁵ G. Boroș (coordonator), *op. cit.*, vol. II, 2016, p. 502; G. Boroș, M. Stancu, *op. cit.*, 2015, p. 1037.

²⁶ E. Oprina, *Problematika apărărilor de fond...*, *op. cit.*, p. 409 și urm.

²⁷ *Idem*, p. 410.

²⁸ Autoarea citată (E. Oprina, *Problematika apărărilor de fond...*, *op. cit.*, p. 410.) reia practic, în final, opinia pe care am redat-o inițial [G. Boroș în G. Boroș (coordonator), *op. cit.*, vol. II, 2016, p. 502], noi considerând însă că nu este suficient de clară pentru a evita concluzii eronate.

În concret, noi apreciem că obligația instanței de a invoca din oficiu nulitatea absolută și posibilitatea acesteia de a proceda de asemenea manieră oricând în cursul judecării în primă instanță este condiționată de mai multe aspecte decât cele expuse în opiniile doctrinare redată mai sus. În primul rând vom reține că art. 1247 alin. (3) C. civ. nu distinge ce fel de litigiu trebuie să fie pe rolul instanței pentru ca acesteia să îi revină obligația de a invoca din oficiu nulitatea absolută a actului juridic civil, însă noi apreciem că procesul în cauză trebuie să privească, chiar și parțial, tocmai actul a cărei nulitate instanța o are de invocat. Altfel, chestiunea nulității este complet indiferentă raportului juridic dedus judecării, iar dacă ar fi formulată de vreuna din părțile litigante, cu certitudine ar fi respinsă ca lipsită de interes. Drept urmare, o primă concluzie care se desprinde chiar din dispoziția de drept material este aceea că litigiul trebuie să privească, cel puțin în parte, actul juridic a cărei nulitate instanța este obligată a o invoca din oficiu.

Aspectul de mai sus se transpune în procedura contestației la executare într-o manieră particulară. Astfel, pentru ca actul juridic ce reprezintă titlul executoriu să fie pus în discuție în fața instanței de executare sub aspectul validității sale, contestatorul trebuie să formuleze o contestație la executare propriu-zisă îndreptată împotriva executării silită înseși. La această concluzie se ajunge având în vedere că, atacând însuși titlul executoriu, contestatorul formulează contestația împotriva întregii executări silită, date fiind efectele admiterii cererii sale, potrivit art. 720 alin. (1) raportat la art. 179 alin. (3) și art. 6321

alin. (1) și art. 723 alin. (1) C. pr. civ. Astfel, desființarea titlului executoriu invalidează întreaga procedură execuțională deoarece aceasta rămâne fără unicul său fundament, executarea silită realizându-se numai în baza unui titlu executoriu. Drept urmare, pentru a putea fi atacat titlul executoriu pe cale de contestație la executare, aceasta trebuie să aibă, ca obiect generic, executarea silită însăși, iar nu doar acte de executare distincte sau numai acte de executare subsecvente.

Din cele de mai sus rezultă două concluzii esențiale: în primul rând, contestatorul trebuie să investească instanța de executare cu o contestație la executare propriu-zisă prin care să atace executarea silită însăși, iar în al doilea rând, contestația astfel formulată trebuie să respecte exigențele termenului de decădere prevăzut de art. 715 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ. Numai în aceste condiții părțile ar putea invoca nulitatea absolută a actului juridic pus în executare. Pe cale de consecință, în exact aceleași condiții, instanța de executare va putea, la rândul ei, să invoce nulitatea absolută, pe întregul parcurs al judecării în primă instanță.

În alte situații, apreciem că instanța nu ar mai avea posibilitatea legală de a proceda astfel. Spre exemplu, dacă debitorul formulează o contestație la executare propriu-zisă îndreptată împotriva unui act de executare silită [cum ar fi procesul-verbal de licitație, potrivit art. 849 alin. (2) C. pr. civ.], obiectul generic al contestației la executare nu presupune *ab initio* verificarea validității titlului executoriu sau a întregii proceduri execuționale, ci este limitat de contestator la actul de executare determinat individual. În plus, fiind acte de executare subsecvente, este improbabil ca termenul prevăzut de art. 715 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ. să mai fie respectat la momentul formulării unei asemenea contestații, motiv pentru care contestatorul este decăzut din dreptul de a mai formula contestația la executare pentru actele de executare anterioare.

Indiferent dacă este sau nu împlinit în concret termenul de decădere pentru formularea unei contestații la executare propriu-zise împotriva titlului executoriu și a întregii executări silită, esențial este că partea nu a sesizat instanța cu un asemenea capăt de cerere. Drept urmare, analiza instanței de executare este limitată la obiectul delimitat de către contestator, adică la actele de executare contestate. Or, dată fiind această limitare a obiectului judecării, apreciem că instanța, chiar și dacă ar considera incidentă o eventuală cauză de nulitate absolută a actului juridic pus în executare, neavând cadrul procesual necesar pentru a proceda astfel, nici nu ar putea pune în discuția părților un asemenea aspect.

3. Specificul clauzelor abuzive în cadrul contestației la executare

Ipoteza analizată se raportează la dispozițiile art. 713 alin. 2 și ale art. 715 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ., respectiv atunci când se formulează o contestație la executare propriu-zisă împotriva

executării silite înseși întemeiate pe un titlu executoriu, altul decât o hotărâre judecătorească sau arbitrală, pentru care legea nu prevede o cale procesuală pentru desființarea lui (mai exact, executarea silită este supusă dispozițiilor C. pr. civ. anterior modificării survenite prin Legea nr. 310/2018). Astfel, aplicând regimul juridic general al nulității absolute, ar trebui respectate atât cerințele de admisibilitate a unei asemenea contestații la executare potrivit art. 713 alin. (2) C. pr. civ. pentru a putea fi invocat caracterul abuziv al clauzelor cuprinse în actul juridic pus în executare, dar în același timp și cerința privitoare la formularea în termenul prevăzut de art. 715 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ. a unei contestații împotriva întregii executări silite în asemenea fel încât validitatea clauzelor contractuale să poată fi analizată de instanța de executare²⁹.

În literatura de specialitate³⁰ s-a arătat că, în concret, invocarea clauzelor abuzive pe cale de contestație la executare se realizează în practica judiciară în două modalități: într-o primă variantă, caracterul abuziv al clauzelor contractuale este invocat sub forma unor motive de fapt sau de drept referitoare la nevaliditatea titlului executoriu, în timp ce capetele de cerere propriu-zise privesc anularea executării silite, respectiv anularea sau îndreptarea unor acte de executare. În cea de a doua variantă, pe lângă petitele specifice contestației la executare se formulează și capete de cerere distincte prin care se solicită a se constata nulitatea clauzelor abuzive, respectiv nulitatea parțială sau totală a titlului executoriu. Autorul citat apreciază³¹ că numai prima variantă se circumscrie dispozițiilor art. 713 alin. (2) C. pr. civ., fiind singura variantă avută în vedere de către legiuitor, în timp ce a doua variantă de formulare a cererii ar reprezenta, în concret, alăturarea a două cereri principale (distincte), una având ca obiect contestația la executare, iar cea de a doua constatarea nulității actului juridic.

Într-o altă opinie³² se afirmă într-o modalitate mai fermă că numai prima variantă este posibilă în cadrul contestației la executare, respectiv aceea în care contestatorul *nu* formulează petite separate privitoare la constatarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale și sancționarea acestora cu nulitatea absolută, cererea având obiectele prevăzute strict pentru contestația la executare, conform art. 712 alin. (1) C. pr. civ. Astfel, se apreciază că invocarea caracterului abuziv al unei clauze nu reprezintă o pretenție propriu-zisă formulată de persoana interesată pe calea contestației la executare, ci numai un motiv pe care se întemeiază contestația ce are ca finalitate anularea, în tot sau în parte, a titlului executoriu, respectiv anularea executării silite înseși. Drept urmare, clauzele abuzive în cadrul contestației la executare ar trebui valorificate ca motive de fapt și de drept (temeiuri) ale contestației, iar

²⁹ Această ipoteză a fost analizată și în lucrarea R. Miron, N. Ploșteanu, *Efecte ale nerespectării regimului protecției consumatorilor în contractele de credit în cadrul procedurilor de executare silită*, în *Revista Română de Drept European/Romanian Review of European Law*, nr. 3/2019, unde autorii au comentat cererea de decizie preliminară introdusă de Tribunalul Specializat Mureș la data de 31 ianuarie 2019 la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, dosar având numărul C75/19, întrebările adresate fiind următoarele: 1. Se opun dispozițiile Directivei 93/13/CEE a Consiliului privind clauzele abuzive în contracte încheiate cu consumatorii, respectiv considerentele 12, 21 și 23 din preambulul directivei și articolul 6 alineatul (1), articolul 7 alineatul (2) și articolul 8 din directivă, unei interpretări a instanțelor naționale conform căreia consumatorul nu poate invoca în cadrul unei contestații la executare, care potrivit dreptului intern reprezintă o acțiune specială ce poate fi exercitată în anumite termene și condiții restrictive, după începerea unei executări silite împotriva contestatorului, pe motiv că ar fi inadmisibilă pe această cale constatarea existenței unor clauze abuzive într-un contract de credit încheiat cu un profesionist, contract de credit care reprezintă potrivit legii titlu executoriu și în temeiul căruia s-a început executarea silită împotriva consumatorului, prin raportare la reglementările din legislația internă care prevăd o acțiune de drept comun, imprescriptibilă, prin care consumatorul poate cere oricând constatarea existenței unor clauze abuzive și lipsirea lor de efecte, fără însă ca soluția în cadrul acestei proceduri să producă consecințe directe asupra procedurii de executare silită, existând riscul ca executarea silită să fie terminată înainte de obținerea unei soluții în cadrul procedurii de drept comun? 2. În caz afirmativ la prima întrebare, se opun aceleași dispoziții ale directivei unei prevederi din dreptul național care stabilește un termen de 15 zile de la comunicarea primelor acte de executare silită (printr-o dispoziție imperativă, de ordine publică, a cărei nerespectare atrage respingerea acțiunii ca tardiv formulate) pentru invocarea de către consumatorul contestator (debitor urmărit silit) a caracterului abuziv al unor clauze contractuale din cuprinsul contractului de credit încheiat cu un profesionist, în condițiile în care același regim îl au în dreptul intern și invocarea unor critici similare apreciate ca apărări pe fondul cauzei, respectiv având în vedere faptul că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, există în sarcina instanței naționale o obligație de a examina din oficiu caracterul abuziv al unor clauze contractuale de îndată ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest sens?

³⁰ L. Mihali-Viorescu, *op. cit.*, pp. 150-153.

³¹ *Idem*, p. 151.

³² N. H. Țiț, *op. cit.*, p. 416.

nu sub forma unei pretenții pe care instanța să o soluționeze separat. În plus, se arată³³ că obiectul contestației la executare este limitat la verificarea legalității procedurii execuționale, având caracterul unei căi de atac, iar nu al unei acțiuni în realizarea dreptului. Ca atare, contestația prin care se invocă caracterul abuziv al clauzelor contractuale nu este o acțiune ce are ca obiect constatarea caracterului abuziv al clauzelor respective, ci își menține natura unei căi de atac îndreptate împotriva executării silite înseși, caracterul abuziv fiind temeiul, iar nu obiectul acesteia.

Noi nu vom adera la opinia de mai sus având în vedere următoarele considerente: chiar autorul care a susținut că, în cazul formulării unor capete de cerere distincte privitoare la caracterul abuziv al clauzelor contractuale, am fi, în realitate, în prezența a două acțiuni alăturate, precizează³⁴ că se impune acordarea aceluiași tratament juridic ambelor variante de formulare a contestației la executare. Astfel, indiferent că aspectele privitoare la fond sunt invocate numai în motivare pentru susținerea contestației la executare sau, dimpotrivă, apar exprimate sub forma unor petite distincte ale cererii, în ambele situații scopul urmărit este tot acela de a fundamenta contestația la executare, motiv pentru care în toate cazurile s-ar impune judecarea cauzei după regulile aplicabile contestației la executare.

Acceptând și noi că ambele variante de formulare a contestației la executare pot fi întâlnite în practica judiciară, în raport de dispozițiile art. 713 alin. (2) C. pr. civ. apreciem că, riguros corectă este varianta în care contestatorul formulează petite distincte privitoare la clauzele abuzive, solicitând constatarea de către instanță a caracterului abuziv și intervenția nulității absolute, cu consecințele care se produc asupra executării silite, respectiv anularea procedurii execuționale, a unor acte de executare etc. Similar unor opinii exprimate în literatura de specialitate³⁵, menționăm și noi că, deși art. 712 C. pr. civ. enumeră pretențiile ce pot fi formulate pe cale de contestație la executare, iar nulitatea actului juridic ce constituie titlu executoriu nu se regăsește printre acestea, totuși art. 720 alin. (1) C. pr. civ. prevede că, în caz de admitere a contestației, instanța poate anula titlul executoriu. Or, din această împrejurare rezultă că instanța poate dispune distinct anularea titlului executoriu, astfel că, în mod corelativ, poate fi investită cu un asemenea capăt de cerere.

Pe de altă parte, dacă pronunțarea nulității titlului executoriu este, în concret, consecința constatării unei cauze de nulitate absolută a actului juridic pus în executare, apreciem că soluția privitoare la sancțiunea nulității trebuie să se regăsească în mod corespunzător în dispozitivul hotărârii instanței de executare. Astfel, instanța va trebui să constate nulitatea absolută a actului juridic, urmând apoi să dea eficiență juridică sancțiunii nulității cu privire la procedura execuțională și modul în care aceasta este afectată de nulitatea absolută reținută de instanță³⁶ potrivit art. 1254 și art. 1255 C. civ., precum și dispozițiilor speciale cuprinse în Legea nr. 193/2000 sau în alte acte normative. Drept urmare, noi nu apreciem că ar fi eronat ca, în cadrul contestației la executare, contestatorul să formuleze un capăt de cerere privitor la constatarea nulității absolute (parțiale sau totale) a actului juridic ce reprezintă titlul executoriu în virtutea caracterului abuziv al clauzelor contractuale, ci tocmai ar reprezenta o rigoare a mecanismului în care funcționează nulitatea absolută și se răsfrânge asupra procedurii execuționale. Desigur că, urmare a constatării nulității absolute a actului juridic pus în executare, întreaga executare silită va fi anulată, ca o consecință firească a soluției pronunțate cu privire la titlul executoriu.

Potrivit dreptului național, invocarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale pe cale de contestație la executare este supusă aceluiași condiții prevăzute pentru formularea oricărui motiv de nulitate absolută a actului juridic de reprezentă titlul executoriu, motiv pentru care sunt deplin aplicabile aprecierile de la subcapitolul anterior privitoare la termenul de formulare a contestației și posibilitatea

³³ *Idem*, p. 417.

³⁴ L. Mihali-Viorescu, *op. cit.*, p. 152 și urm.

³⁵ D. N. Theohari, *Coexistența pe rolul instanțelor judecătorești a unei cauze având ca obiect declararea nulității titlului executoriu, promovată pe calea contestației la executare, potrivit art. 713 alin. (2) C. pr. civ., și a unei alte cauze având ca obiect declararea nulității actului juridic ce constituie acel titlu executoriu, promovată pe calea dreptului comun. Admisibilitate. Lipsa incidenței litispendenței sau a conexității. Autoritate de lucru judecat. Suspendarea judecării procesului* în E. Oprina, V. Bozeșan (coord.), *op. cit.*, vol. 1, p. 451.

³⁶ În literatura de specialitate se arată că „pentru acuratețe, dispozitivul hotărârii judecătorești de admitere a unei astfel de cereri trebuie să reflecte raționamentul juridic (...), cuprinzând dispoziția declarării nulității absolute a actului” – G. Boroi (coordonator), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, vol. I, ed. a 2-a, Editura Hamangiu, București, 2016, p. 110.

instanței de a invoca din oficiu nulitatea absolută. Astfel, vom observa că nesocotirea de către contestator a obligației de a promova contestația la executare în termenul prevăzut de art. 715 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ. va atrage decăderea din dreptul de a mai formula contestația împotriva executării silite înseși, fără însă a-l priva de posibilitatea invocării caracterului abuziv al clauzelor contractuale pe calea dreptului comun, având în vedere caracterul imprescriptibil³⁷ al unei asemenea cereri³⁸. De altfel, arătăm că, în ipoteza prevăzută de art. 713 alin. (2) C. pr. civ. contestația la executare nu reprezintă singurul mijloc procesual prin care partea poate solicita desființarea actului juridic prin invocarea motivelor de fapt sau de drept privitoare la însuși fondul dreptului, fiind numai o posibilitate oferită de legiuitor în cadrul procedurii execuționale anterior modificării realizate prin Legea nr. 310/2018, dată fiind lipsa unei căi procesuale specifice în vederea desființării titlului. Or, dreptul comun reprezentat de o acțiune civilă promovată pentru anularea actului juridic rămâne o variantă viabilă la care poate recurge partea interesată, cele două cereri putând chiar să coexiste³⁹.

Având în vedere specificul sancțiunii care intervine în cazul constatării caracterului abuziv al clauzelor contractuale, anume nulitatea absolută, în mod constant Curtea de Justiție a Uniunii Europene a menționat obligația instanței naționale de a invoca din oficiu incidența clauzelor abuzive cuprinse în contractele încheiate între consumatori și profesioniști atunci când este sesizată cu o contestație împotriva executării silite declanșate în temeiul unui astfel de contract⁴⁰. Similar, în practica judiciară națională s-a reținut că „potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene⁴¹, instanțele naționale trebuie să dispună din oficiu măsuri de cercetare judecătorească pentru a stabili dacă o clauză este abuzivă și, tot din oficiu, instanța națională este ținută să aprecieze eventualul caracter abuziv al unei clauze, motivat de faptul că natura și importanța interesului public pe care se întemeiază protecția garantată de Directiva consumatorilor justifică obligația instanței naționale în acest sens, pentru a se asigura efectul util al protecției vizate.

Având în vedere considerațiile Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la obligațiile instanțelor naționale, cu atât mai mult instanța națională este obligată să analizeze caracterul abuziv al unei clauze la cererea uneia dintre părți, chiar și în cadrul unei proceduri de executare silită, obligația impusă de Curte nefiind limitată de existența unei anumite proceduri cu care instanțele naționale au fost învestite. Or, chiar dacă posibilitatea analizării caracterului abuziv al unei clauze nu a fost reglementată în mod

³⁷ Găsim util a menționa că, deși dreptul la acțiunea în constatarea nulității absolute a unui act juridic este imprescriptibil, totuși, odată constatată ineficiența actului juridic, se naște dreptul de a cere restabilirea situației anterioare încheierii actului (cum ar fi dreptul la restituirea sumei de bani achitate în temeiul actului lovit de nulitate absolută), acesta fiind un drept personal. Drept urmare, și acțiunea civilă corespunzătoare are caracter personal, fiind supusă prescripției extinctive. A se vedea, în acest sens, Tribunalul Suprem, Secția civilă, decizia nr. 785/1978 în M. Nicolae, *Tratat de prescripție extintivă*, Editura Universul Juridic, București, 2010,

p. 436, soluția fiind deopotrivă aplicabilă și în baza actualelor prevederi legale.

³⁸ N.H. Jiț, *op. cit.*, p. 419.

³⁹ A se vedea D. N. Theohari, *Coexistența pe rolul instanțelor judecătorești...*, *op. cit.*, p. 451 și urm.

⁴⁰ A se vedea, de exemplu, Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 30.04.2014 pronunțată în cauza C-280/13, Barclays Bank SA împotriva Sara Sánchez García, Alejandro Chacón Barrera, disponibilă la adresa: http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf?doclang=RO&text=&pageIndex=0&part=1&mode=Ist&docid=151528&occ=first&dir=&cid=146694 Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 14.03.2013 pronunțată în cauza C-415/11, Mohamed Aziz împotriva Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa), disponibilă la adresa:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=135024&pageIndex=0&doclang=RO&mode=Ist&dir=&occ=first&part=1&cid=3223230> Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 17.07.2014 pronunțată în cauza C-169/14, Juan Carlos Sánchez Morcillo, María del Carmen Abril García împotriva Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, disponibilă la adresa:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=155118&pageIndex=0&doclang=RO&mode=Ist&dir=&occ=first&part=1&cid=3223330> Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 09.07.2015 pronunțată în cauza C-348/14, Maria Bucura împotriva Bancpost SA, disponibilă la adresa:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=165660&pageIndex=0&doclang=RO&mode=Ist&dir=&occ=first&part=1&cid=46936>.

⁴¹ Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 09.11.2010 pronunțată în cauza C-137/08, VB Pénzügyi Lízing Zrt. împotriva Ferenc Schneider, disponibilă la adresa:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=79164&pageIndex=0&doclang=RO&mode=Ist&dir=&occ=first&part=1&cid=3228926>.

expres în cadrul procedurii contestației la executare, hotărârile Curții ce s-au pronunțat în urma unei cereri de interpretare a dreptului Uniunii Europene au caracter obligatoriu pentru instanțele naționale, potrivit principiului supremației dreptului Uniunii Europene. Este adevărat că, atât Legea nr. 193/2000, cât și interpretările date de Curte prin hotărârea enunțată anterior oferă o abordare din punct de vedere al dreptului substanțial. Însă, dacă statele membre ar condiționa obligația de a analiza din oficiu caracterul abuziv al unei clauze de existență a unei anumite proceduri, s-ar ajunge ca, prin norme procedurale, să fie lipsite de conținut și eficiență norme de drept substanțial, în contradicție totală cu natura și importanța interesului public pe care se întemeiază protecția oferită de Directiva Consiliului nr. 93/13/2000 și Legea de transpunere nr. 193/2000⁴².

Soluția jurisprudențială redată mai sus evidențiază în mod corect împrejurarea că normele de drept procesual nu pot invalida dispozițiile de drept material aplicabile în materia clauzelor abuzive. Cu toate acestea, apreciem că se impun unele precizări: potrivit dispozițiilor naționale amintite mai sus, obligația instanței de a invoca din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale este condiționată de formularea unei contestații la executare, în termenul prevăzut de art. 715 alin. (1) pct. 3 C. pr. civ. și îndreptate împotriva executării silită înseși. Nerespectarea acestor cerințe de către contestator atrage imposibilitatea instanței de a analiza, chiar și din oficiu, pretinsul caracter abuziv al clauzelor contractuale, fără ca această împrejurare să constituie o „lipsire de conținut și de eficiență a normelor de drept substanțial” în condițiile în care instanța este limitată a se pronunța asupra obiectului generic al contestației la executare potrivit art. 712 C. pr. civ. Mai mult, această restricție este justificată de caracterul special al procedurii contestației la executare, unde constatarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale nu constituie obiectul principal al cererii. Or, asemenea context legislativ nu pare a reprezenta o ingerință asupra liberului acces la justiție sau o invalidare a dispozițiilor de drept material câtă vreme persoana interesată are deschisă oricând calea unei acțiuni de drept comun în cadrul căreia instanța poate exercita rolul activ cu privire la caracterul abuziv al clauzelor contractuale, inclusiv cu privire la cele care nu au fost invocate de părțile litigante.

Opinia expusă de noi în rândurile de mai sus poate fi identificată și în soluțiile pronunțate de instanțele naționale. Astfel, spre exemplu, într-o cauză⁴³, s-a reținut că „având în vedere art. 713 alin. (1) și alin. (2) C. pr. civ. și – în special – teza I a primului alineat al art. 712, tribunalul reține că – în principal – contestația la executare este un mijloc procedural special creat pentru procedura de executare silită, o «plângere» specifică acestei proceduri, prin care se obține anularea sau îndepărtarea unor acte de executare ori uneori chiar și anihilarea efectului executoriu al unui titlu executoriu. Având în vedere natura specială a contestației la executare, tribunalul reține că – spre deosebire de dreptul comun – în cadrul acesteia se poate susține caracterul abuziv al unor clauze din contractul de credit în temeiul prevederilor Legii nr. 193/2000 numai dacă respectivele clauze pot influența valoarea creanței care se execută silit. În cazul în care respectivele clauze nu pot influența în niciun mod valoarea creanței executate silit, tribunalul apreciază că nu se poate solicita constatarea ca abuzivă a unor clauze din titlul executoriu în cadrul contestației la executare, partea interesată având la dispoziție dreptul comun.

Din înscrisurile aflate la dosarul cauzei rezultă că intimata nu execută silit nicio sumă de bani cu titlu de comision de procesare, comision de administrare și/sau dobândă penalizatoare. În consecință, tribunalul apreciază că, neexecutându-se silit nicio sumă de bani cu titlu de comision de procesare, comision de administrare și/sau dobândă penalizatoare ori cu titlu de dobândă contractuală calculată în temeiul clauzelor inițiale ale contractului de credit, apelanții nu pot contesta pe calea contestației la executare clauzele contractuale care reglementează aceste comisioane, dobânda penalizatoare și modalitatea inițială de variație a dobânzii contractuale. Având în vedere aceste considerente, tribunalul apreciază că nu mai impune analizarea motivelor pentru care apelanții apreciază ca fiind abuzive clauzele expuse anterior”.

⁴² Judecătoria Brașov, sentința civilă nr. 16356/16.12.2013 în R. Sîrghi, *Executarea silită în noul Cod de procedură civilă. Practică judiciară adnotată*, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 111 și urm.

⁴³ Tribunalul București, Secția a VI-a civilă, decizia civilă nr. 4780/08.12.2017, *nepublicată*. În același sens, Tribunalul București, Secția a VI-a civilă, decizia civilă nr. 1842/17.05.2017, *nepublicată*.

Similar, într-o altă cauză⁴⁴ instanța a reținut caracterul special și derogatoriu al procedurii contestației la executare, sens în care invocarea clauzelor abuzive este circumstanțiată de limitele procedurii execuționale și, corelativ, de obiectul concret al cererii cu care a fost investită instanța de executare. Apreciem că această opinie este în sensul celor arătate mai sus. Astfel, vom observa că instanța a reținut că „motivele ce țin de caracterul abuziv al clauzelor contractuale contestate de debitori, pot fi invocate de contestatori pe calea contestației la executarea însăși, ca apărări de fond împotriva titlului executoriu ce nu emană de la o instanță judecătorească [conform art. 713 alin. (2) C. pr. civ.], de altfel contestatorii înțelegând să invoce acest text de lege. În ceea ce privește motivele ce țin de certitudinea și lichiditatea creanței, acestea pot fi invocate pe calea contestației la executare și vor fi analizate ca atare. Cât privește apărările de fond ce vizează caracterul abuziv al clauzelor contractuale, instanța apreciază că în contestația la executare se pot invoca numai acele apărări de fond care vizează clauzele titlului executoriu în baza cărora s-a stabilit creanța ce se execută silit, iar nu orice clauză contractuală care nu are legătură cu executarea silită. Sub acest aspect, instanța reține că, deși se contestă în speță clauzele privind comisionul de acordare (procesare) și cele privind comisionul de administrare, aceste două comisioane nu fac obiectul executării silit, după cum rezultă din precizările de la fila 260 dosar și actele anexate, respectiv extrasul de cont de la fila 262, necontestate de debitori, din care rezultă că în speță creanța ce se execută se compune din capital restant, dobândă restantă și dobândă penalizatoare, iar nu și din comisioane”.

Într-o altă speță⁴⁵, analizând pe fond clauzele criticate a fi abuzive, instanța a reținut în mod corect că „potrivit art. 4.4 din contractul de facilitare de credit și de garanție nr. 102116/28.01.2008, creditorul va avea dreptul, fără a fi însă obligat în niciun fel, să revizuiască nivelul dobânzii, după primul an de la prima utilizare a creditului, în funcție de indicele de referință EURIBOR 6M + 4,50% p.a. De asemenea, clauza reglementează și cotațiile indicelui de referință EURIBOR care sunt avute în vedere la variația dobânzii, precum și modalitatea de acceptare a noului nivel al dobânzii. De asemenea, potrivit art. 8.6 din același contract, modificările clauzelor contractului se efectuează în baza acordului părților, urmând a fi consemnate în act adițional, cu excepția celor privind valoarea ratelor de credit și a dobânzii curente, care se vor opera de către creditor, în condițiile contractului.

Deși apelanta susține prin cererea de apel că aceste clauze contractuale privesc dreptul intimitei de a modifica unilateral rata dobânzii prin stabilirea unei rate a acesteia în funcție de evoluția pieței financiare, tribunalul – verificând contractul de facilitare de credit și de garanție nr. 102116/28.01.2008 – constată că nivelul dobânzii contractuale se modifică numai raportat la un indice de referință obiectiv (EURIBOR 6M). De asemenea, constată că niciuna dintre clauzele contestate nu face referire la sintagma «evoluția pieței financiare» sau la o sintagmă echivalentă. De asemenea, contrar celor susținute de apelantă, tribunalul constată că în art. 4.4 din contract sunt indicate datele calendaristice la care dobânda se modifică în funcție de indicele EURIBOR 6M, respectiv la 1 ianuarie și la 1 iunie. Pe cale de consecință, contrar celor susținute de apelantă, tribunalul constată că art. 4.4 nu constituie o clauză abuzivă în sensul art. 4 din Legea nr. 193/ 2000. Astfel, deși este îndeplinită condiția nenegocierii clauzelor contestate, tribunalul reține că nu este îndeplinită condiția dezechilibrului semnificativ între drepturile și obligațiile părților, atâta timp cât mecanismul de modificare a dobânzii este unul transparent, raportat la un indice de referință obiectiv, care nu poate fi influențat de către intimată în niciun mod”.

Contradicția dintre normele naționale și cele europene este evidentă atât în reglementarea existentă anterior intrării în vigoare a Legii nr. 310/2018, cât mai ales după acest moment. Astfel cum am arătat mai sus, aplicarea regimului juridic general al nulității absolute și în cazul invocării clauzelor abuzive din contractul ce reprezintă titlul executoriu conduce la o dublă limitare a posibilității de invocare a acestei sancțiuni, atât în raport de obiectul contestației la executare, cât și de cerința respectării termenului de decădere pentru formularea acestui demers procesual. Ulterior modificărilor survenite prin aplicarea Legii nr. 310/2018, *de plano* sunt excluse orice asemenea apărări pe fondul cauzei – deci inclusiv invocarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale – în condițiile în care partea interesată are posibilitatea promovării unui litigiu de drept comun în acest sens. În atare situație, dată fiind

⁴⁴ Tribunalul București, Secția a VI-a civilă, decizia civilă nr. 2165/15.06.2015, *nepublicată*.

⁴⁵ Tribunalul București, Secția a VI-a civilă, decizia civilă nr. 2590/28.06.2017, *nepublicată*.

jurisprudența constantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) soluția pronunțată în cauza C-75/19 amintită mai sus a fost una previzibilă, instanța europeană recurgând la procedura prevăzută de art. 99 din Regulamentul CJUE în sensul pronunțării unei ordonanțe motivate. Astfel, CJUE (Camera a noua), prin Ordonanța motivată din 06.11.2019 pronunțată în cauza C-75/19 a stabilit că «Directiva 93/13/CEE a Consiliului privind clauzele abuzive în contracte încheiate cu consumatorii trebuie interpretată în sensul că se opune unei norme de drept național în temeiul căreia un consumator care a încheiat un contract de credit cu o instituție de credit și împotriva căruia acest profesionist a început o procedură de executare silită este decăzut din dreptul de a invoca existența unor clauze abuzive pentru a contesta procedura menționată după expirarea unui termen de 15 zile de la comunicarea primelor acte ale acestei proceduri, chiar dacă acest consumator are la dispoziție, în temeiul dreptului național, o acțiune în justiție în scopul constatării existenței unor clauze abuzive a cărei introducere nu este supusă niciunui termen, dar a cărei soluție nu produce efecte asupra celei care rezultă din procedura de executare silită și care îi poate fi impusă consumatorului înainte de soluționarea acțiunii în constatarea existenței unor clauze abuzive». Ca atare, în ciuda argumentelor cuprinse în soluțiile jurisprudențiale amintite mai sus și a dispozițiilor naționale care condiționează sau, după intrarea în vigoare a Legii nr. 310/2018, restricționează posibilitatea invocării caracterului abuziv al clauzelor contractuale pe calea contestației la executare, CJUE a stabilit că dreptul Uniunii Europene se opune unor asemenea reglementări, ceea ce conduce la concluzia derogării de la regimul juridic general al nulității absolute în cazul clauzelor abuzive.

4. Controversele modificării art. 713 alin. (2) C. pr. civ. prin Legea nr. 310/2018

Invocarea diferitelor aspecte privitoare la raportul juridic de drept material în temeiul căruia este emis titlul executoriu reprezintă, în primul rând, un aspect ce ține de admisibilitatea contestației la executare, date fiind dispozițiile cuprinse în art. 713 alin. (1) și alin. (2) C. pr. civ. Se observă astfel că primul alineat al textului legal amintit restricționează motivele ce pot fi aduse în susținerea contestației la executare în ipoteza în care executarea silită se efectuează în temeiul unui titlu executoriu ce constă într-o hotărâre judecătorească sau arbitrală, neputând fi invocate motive de fapt sau de drept care ar fi putut fi opuse în cursul judecății în primă instanță sau într-o cale de atac⁴⁶. Drept urmare, concluzia la care s-a ajuns în temeiul dispozițiilor vechiului Cod de procedură civilă atât în literatura de specialitate⁴⁷, cât și în practica judiciară⁴⁸ se menține și în contextul actualelor prevederi legale în sensul că, în cazul în care titlul executoriu este o hotărâre judecătorească sau arbitrală, contestatorul poate invoca în cadrul contestației la executare numai motive posteroare obținerii titlului executoriu⁴⁹.

Or, fiind împrejurări survenite ulterior obținerii titlului executoriu, cum ar fi stingerea datoriei prin plată sau prin alte mijloace prevăzute de lege, acestea privesc exclusiv executarea drepturilor cuprinse în titlul executoriu, iar nu însuși fondul raportului juridic în temeiul căruia s-a obținut respectivul titlu. Pe cale de consecință, în atare ipoteze în care titlul executoriu constă într-o hotărâre judecătorească sau arbitrală, posibila incidență a diferitelor instituții de drept material anterioară obținerii titlului executoriu

⁴⁶ Pentru o analiză detaliată a condițiilor de admisibilitate a contestației la executare potrivit dispozițiilor art. 713 alin. (1) C. pr. civ., a se vedea C. Lungănașu, *Admisibilitatea contestației la executare în condițiile titlului executoriu reprezentat de o hotărâre judecătorească sau arbitrală* în Revista română de executare silită nr. 1/2018, pp. 78-98.

⁴⁷ A se vedea I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Drept procesual civil*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1966, p. 427; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Băcanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, vol. al II-lea, ed. a 2-a, Editura Lumina Lex, București, 1999, p. 235; V.M. Ciobanu, G. Boroi, *Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă*, ed. a 3-a, Editura All Beck, București, 2005, p. 552; D. C. Tudurache, *Contestația la executare*, Editura Hamangiu, București, 2006, p. 109.

⁴⁸ Spre exemplu, Tribunalul Suprem, colegiul civil, decizia nr. 1205/1961 și Tribunalul Județean Cluj, decizia civilă nr. 833/1973, ambele *apud* S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Băcanu, *op. cit.*, pp. 231 și 234.

⁴⁹ E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat teoretic și practic de executare silită. Vol. I. Teoria generală și procedurile execuționale*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 593; Șt. I. Lucaciuc, *Contestația la executare în reglementarea noului Cod de procedură civilă*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 150; G. Boroi (coordonator), *op. cit.*, vol. II, ed. a 2-a, p. 494; G. Boroi, M. Stancu, *op. cit.*, 2015, p. 1028.

rămâne fără vreo relevanță, fiind de principiu inadmisibilă invocarea unor asemenea motive pe cale de contestație la executare.

În schimb, dispozițiile art. 713 alin. (2) C. pr. civ. permit instanței investite a soluționa contestația la executare de a analiza motivele de fapt sau de drept invocate de contestator cu privire la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, sub rezerva de a fi în cadrul unei executări silite efectuate în temeiul altui titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească și, cumulativ, legea să nu prevadă pentru acel titlu executoriu o cale procesuală în vederea desființării sale⁵⁰. Pe cale de consecință, analiza de față se raportează la aceste prevederi procesuale, fiind singurul context în care apărări referitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu pot fi susținute pe calea contestației la executare.

În condițiile în care atât norma procesuală amintită, cât și problema pe care o ridică privesc preponderent admisibilitatea contestației la executare, literatura de specialitate și-a îndreptat atenția strict asupra aspectului procesual amintit. Astfel, dezbaterile doctrinare⁵¹ au surprins o temă esențială, respectiv ce anume se înțelege prin sintagma „cale procesuală specifică pentru desființarea titlului” în scopul determinării admisibilității unei asemenea contestații la executare.

Desigur că, din punct de vedere procesual, analiza se circumscrie aspectului privitor la admisibilitatea contestației la executare prin care se invocă motive ce țin de fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, astfel cum a surprins deja literatura de specialitate amintită mai sus. De altfel, asemenea precizări sunt obligatorii deoarece, în lipsa lor, orice analiză suplimentară ar fi inadmisibilă pe cale de contestație la executare. Trecând însă de problematica admisibilității contestației la executare și constatând îndeplinite cerințele expres prevăzute de art. 713 alin. (2) C. pr. civ., noi apreciem însă că dezbaterile suportă o privire detaliată în condițiile în care procedura specială a contestației la executare imprimă anumite particularități inclusiv instituțiilor de drept material a căror aplicare se invocă în cadrul contestației la executare.

Astfel cum am expus mai sus, se impune a observa modul în care anumite instituții de drept material, cum ar fi nulitatea absolută, se manifestă în contextul executării silite și al formulării unei contestații la executare, cu premisa implicită că, *ab initio*, condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 713 alin. (2) C. pr. civ. sunt îndeplinite.

Totuși, în raport de modificările de substanță suferite de art. 713 alin. (2) C. pr. civ. odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 310/2018, noi apreciem că invocarea motivelor privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu nu se mai poate realiza pe calea contestației la executare. Ajungem la această concluzie, deși forma actuală a normei procesuale amintite pare a permite în acest sens, având în vedere că prevederea care ar fi trebuit să constituie o excepție a devenit o regulă. Astfel, se puteau invoca motive referitoare la fondul dreptului *cu excepția* cazului în care legea prevedea o cale de atac specifică pentru desființarea titlului executoriu, când partea era ținută a recurge la respectivul mijloc procesual *specific* în cadrul căruia și-ar fi putut valorifica inclusiv apărările privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu. Or, în actuala formă legislativă a art. 713 alin. (2) C. pr. civ., excepția a devenit regulă în condițiile în care (ipotetic) se pot invoca motive privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, cu excepția cazului în care legea prevede o cale procesuală pentru desființarea lui, *inclusiv o acțiune de drept comun*. Or, cum o acțiune de drept comun este oricând admisibilă în lipsa unei căi procesuale anume prevăzute pentru desființarea titlului executoriu, rezultă că, potrivit normelor procesuale

⁵⁰ Pentru analiza condițiilor de admisibilitate a contestației la executare în această ipoteză, a se vedea C. Lungănașu, *Admisibilitatea contestației la executare în condițiile altui titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească* în *Analele Universității de Vest din Timișoara, Seria Drept*, nr. 2/2017, pp. 69-89.

⁵¹ I. Leș, *Principii și instituții de drept procesual civil*, vol. III, Editura Lumina Lex, București, 1999, p. 463 și urm.; D. C. Tudurache, *op. cit.*, p. 114; M. Dinu, R. Stanciu, *op. cit.*, 2017, p. 302; A. Ungureanu, *Contestația la executare în procesul civil*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 84; V.M. Ciobanu, G. Boroi, *Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă*, ed. a 3-a, Editura All Beck, București, 2005, p. 553; V. M. Ciobanu, M. Nicolae (coordonatori), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. II – art. 527-1134, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 660; D.N. Theohari, *Coexistența...*, *op. cit.*, pp. 451-454; G. Boroi (coordonator), ș.a., *Noul Cod de procedură civilă – Comentariu pe articole*, vol. II (art. 527-1133), Editura Hamangiu, București, 2013, p. 202; A. Tabacu, *Contestația la executare împotriva titlului executoriu care nu provine de la o instanță judecătorească* în *Revista română de executare silită*, nr. 1/2008, p. 164 și urm.; Șt. I. Lucaciuc, *op. cit.*, p. 156; A. Tabacu, *Semnificația noțiunii de „cale procesuală specifică” prevăzută de art. 713 alin. 2 C. pr. civ.* în E. Oprina, V. Bozeșan (coord.), *op. cit.*, vol. 1, p. 445.

naționale, *nu se mai pot invoca motive referitoare la fondul dreptului în niciun caz* pe cale de contestație la executare, fiind mereu valabilă excepția care obligă partea interesată să recurgă la o acțiune de drept comun în acest scop. Tocmai de aceea apreciem norma procesuală în discuție ca fiind golită de conținut în forma dată de Legea nr. 310/2018.

În raport de cele expuse mai sus, găsim necesar a preciza că întreaga analiză expusă mai sus se raportează la dispoziția procesuală cuprinsă în art. 713 alin. (2) C. pr. civ. în forma avută anterior intrării în vigoare a Legii nr. 310/2018, fiind astfel aplicabilă numai executărilor silite care erau deja declanșate la acel moment. Or, în cazul executărilor silite începute ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 310/2018, date fiind prevederile art. 24 și ale art. 622 alin. (2) C. pr. civ., nouă formă a art. 713 alin. (2) C. pr. civ. atrage *de plano* inadmisibilitatea invocării motivelor de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, deci inclusiv imposibilitatea atacării clauzelor abuzive din cuprinsul titlului executoriu. Cu toate acestea, în literatura de specialitate⁵² s-a apreciat în mod corect că modificarea conținutului art. 713 alin. (2) C. pr. civ. pune în discuție „corectitudinea normei în raport de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene în materia protecției consumatorilor (în special în domeniul contractelor de credit). Însă, potrivit mecanismului creat de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, dispozițiile legale interne care sunt contrare dreptului Uniunii pot fi înlăturate de instanțe, astfel că instanțele vor putea să analizeze în continuare caracterul legal al clauzelor, în considerarea obligațiilor impuse de Tratat, dar numai apreciind în virtutea datelor cauzei și a propriei practici asupra caracterului conform cu Tratatul a normei art. 713 C. pr. civ. după modificare”.

Vom adera la această opinie, chiar în condițiile în care nu apreciem pozitiv reformularea conținutului art. 713 alin. (2) C. pr. civ. prin dispozițiile Legii nr. 310/2018, având în vedere următoarele argumente: prin modificarea normei cuprinse în art. 713 alin. (2) C. pr. civ., în ciuda unei vechi tradiții în privința cerințelor de admisibilitate a contestației la executare în raport de natura titlului executoriu și a motivelor ce pot fi invocate, legiuitorul a înțeles să limiteze sfera obiectului contestației la executare strict la procedura execuțională, accentuând caracterul de cale de atac a acestei instituții juridice orientate exclusiv împotriva procedurii execuționale și a actelor de executare silită. Drept urmare, aspectele privitoare la fondul raportului juridic – motive de fapt sau de drept referitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu – sunt excluse din obiectul procedurii speciale a contestației la executare, însă, în mod corelativ, rămân obiectul unei acțiuni de drept comun. Ca atare, prin modificarea intervenită odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 310/2018, legiuitorul a înțeles să delimiteze strict atacarea procedurii execuționale (și/sau a actelor de executare silită) de posibilitatea părții de a critica pe fond raportul juridic născut în temeiul actului juridic ce reprezintă titlul executoriu. Drept urmare, inadmisibilitatea instituită prin teza finală a art. 713 alin. (2) C. pr. civ. operează strict în cazul contestației la executare, fără a reprezenta o încălcare a dreptului părții de a invoca pretinsul caracter abuziv al clauzelor contractuale, cu singura observație că acest demers nu mai poate îmbrăca forma unei contestații la executare, ci va reprezenta o acțiune civilă de drept comun.

În raport de Ordonanța motivată din data de 06.11.2019 pronunțată de CJUE (Camera a noua) în cauza C-75/19 prin care instanța europeană analizează tocmai ipoteza invocării caracterului abuziv al clauzelor contractuale pe cale de contestație la executare, întreaga construcție realizată de legiuitorul național prin modificările aduse prin Legea nr. 310/2018 este invalidată. Astfel, spre deosebire de regimul juridic general al nulității absolute, în cazul invocării clauzelor abuzive cuprinse în titlul executoriu, contestatorul nu mai este ținut de respectarea termenului de decădere pentru formularea contestației la executare în condițiile în care normele Uniunii Europene se opun unei asemenea proceduri restrictive. Noi apreciem că, *a fortiori rationae*, sancțiunea instituită *de plano* prin modificarea art. 713 alin. (2) C. pr. civ. în sensul inadmisibilității invocării motivelor de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu este invalidată de aceleași norme europene și din aceleași considerente în ipoteza invocării clauzelor abuzive. La această concluzie credem că se ajunge în mod evident în condițiile în care CJUE apreciază contrar dreptului Uniunii Europene o reglementare ce limitează în timp dreptul de a invoca pe cale de contestație la executare caracterul abuziv al clauzelor contractuale, motiv pentru care,

⁵² N.-H. Țiț, R. Stanciu, *Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă – comentarii, explicații, jurisprudență relevantă*, Editura Hamangiu, București, 2019, p. 128, nota 2.

cu atât mai mult, o reglementare națională care exclude *ab initio* posibilitatea părții de a invoca asemenea clauze prin același mijloc procesual al contestației este evident contrară dreptului Uniunii Europene. Un alt argument în acest sens este acela că, cu atât mai mult cu cât CJUE a reținut că posibilitatea formulării unei cereri de drept comun, distincte, nesupuse vreunui termen de decădere sau prescripție nu satisface exigențele în materia protecției drepturilor consumatorului, în mod corespunzător inadmisibilitatea invocării unor asemenea motive pe cale de contestație la executare trebuie apreciată ca fiind contrară dreptului Uniunii Europene.

Pe de altă parte, deși am subliniat caracterul deficitar al reglementării naționale, trebuie totuși să observăm că, *de lege lata*, art. 638 alin. (2) și art. 643 C. pr. civ. cuprind prevederi tocmai în favoarea reclamantului care alege calea de drept comun în scopul invocării motivelor de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu tocmai ca o echilibrare în raport de inadmisibilitatea invocării aceluiași argumente pe cale de contestație la executare potrivit art. 713 alin. (2) C. pr. civ. Or, art. 368 alin. (1) pct. 4 C. pr. civ. [la care fac trimitere atât art. 638 alin. (2), cât și, implicit, art. 643 C. pr. civ.] cuprinde inclusiv ipoteza executării silite întemeiate pe titlu executoriu ce poate conține clauze abuzive (contract de credit, spre exemplu). Drept urmare, teza finală a dispozitivului Ordonanței motivate din 06.11.2019 a CJUE (Camera a noua) pronunțate în cauza C-75/19 credem că nu este ferită de critici în condițiile în care inclusiv acțiunea de drept comun produce consecințe directe asupra procedurii execuționale, atât sub aspectul posibilității de suspendare a executării silite, cât și în privința consecințelor pe care desființarea titlului executoriu pe calea unei acțiuni de drept comun le va produce în cadrul procedurii execuționale.

Concluzionând, vom reține că, în ciuda unui regim juridic derogatoriu prevăzut de legiuitor în procedura contestației la executare, atât anterior, cât și posterior intrării în vigoare a Legii nr. 310/2018, cu precădere în ceea ce privește invocarea nulității absolute în general, totuși, atunci când această sancțiune de drept material este consecința caracterului abuziv al clauzelor contractuale cuprinse în titlul executoriu, dreptul Uniunii Europene se opune tocmai acestor restricții privitoare la termenul de formulare a contestației la executare, la obiectul contestației sau chiar celor care instituie sancțiunea inadmisibilității formulării unor asemenea motive în procedura specială a contestației la executare.